గోడమీద ప్రతిబింబము

శ్రీమతి కామరాజు మైత్రేయిగారు

నిన్నటిరోజు మాయింట విందుజరిగింది. భోజనానంతరము మాయింట జరిగిన ఒకవిచిత్రవిషయమును గురించి తలచుకొనునప్పుడెల్ల నాకు అవమానము, ఒడలు పులకరింపును కలుగుచున్నవి. నాకు కలిగిన ఊరట యితరులు కూడ ఈ పులకరింపునందు పాల్గొనివారనుట మాత్రమే. వినుచున్నకొలది ఆసక్తియు, ఉద్రేకమును కలిగించు దయ్యములు, పిశాచములు వాటిచర్యలనుగూర్చి మేము ముచ్చటించుచున్నాము. మాలో పెక్కుమంది వారికి తెలిసిన కొన్ని యద్భుతసంఘటనలగురించి వివరించేము. అవన్నియు మాకంత భయాశ్చర్యముల కొలుపలేదు. మాస్నేహితుడొకడు తనవెంట ఒకనూతనపురుషుని తోడ్కొని వచ్చెను. వాడు నాకు అపరిచితుడు. అతను పొట్టిగనుండెను పాలిన మెంగమును కలిగియుండెను. అతను ఆతురతకలిగిన ముఖముతో మాటలాడుచున్న ప్రతివానిముఖమును తదేకదృష్టితో చూచుచుండెనేకాని యేమియు మాట్లాడలేదు. నేను వానినికూడ మాలోకలుపదలచి వానివైపు తిరిగి "నీవేమైన నీయనుభవములోని యొకవిచిత్రఘటనమును గురించి చెప్పగలవా?" యని ప్రశ్నించితిని.

వాడును యొకనిమిష మాలోచించి ఇట్లుచెప్ప మొదలిడెనాడు: "అయితే నేను చెప్పబోవునదిమాట సామెతకథకాదు. ఇంతవఱకు మీరుచెప్పుచుండిన విషయములవంటిదికాదు. నిజమెప్పుడు కల్పనలకంటె ఉద్రేకమును కలిగించునని నానమ్మకము. నా కీమధ్యాహ్నమే పూర్తియైన యొకానొక యనుభవమును గూర్చి చెప్తాను. రెండుసంవత్సరములకు పూర్వము నేను గోవిందప్పనాయకవీథిలో ఒకప్రాతయింటిలో గదులుతీసికొనియుంటిని. పడుకగదియంతయు చాలచెమ్మగానుండెను. ఈగదిలోనిగోడలన్నియు పూర్వము యీగదిలో కాపురమున్నవానిచే పాడుచేయబడి యుండెను. గదిగోడలన్నియు మచ్చలుమచ్చలుగ ఉప్పొరిసియుండెను. అందులో ఒకమచ్చ అన్నివిధములను ఒక మనిషిముఖమును పోలియుండెను. అదిఅచ్చముగ మనిషిముఖమువలెనే యుండెను. నేను నిద్రబోవునప్పుడును, నిద్రలేచునప్పుడును శ్రద్ధతో ఈ ముఖమునే చూచేవాడిని. చూడగా, చూడగా పూర్వము యీగదిలో అద్దెకుండినవాడు తలచినట్లే నాకును యీ ముఖము నిజముగ కన్పట్టెను. గోడమీది తక్కిన మచ్చలన్నిటికి ఒకానొకప్పుడు భేదముకలిగినను యిది మాత్రము భేదములేక యట్లేయుండెను.

నేనక్కడ ఉండగా తీవ్రవిషజ్వరపీడితుడనైనాను. అప్పుడు నాకేమియు తోచక చదువుకొనుటయో, యూరక పడుకొనియుండుటయో చేయుచుండేవాడిని. ఆ దినములలోనే ఆముఖమును చూచిన నాకు మిక్కిలి భయముగొల్పుచుండెను. దానిని చూడను చూడను నిజమని తోచెను. రాత్రింబవళ్లు యీముఖమే నన్ను బాధింపసాగెను. ఆముఖముయొక్క ముక్కునకు ఒకయసాధారణమగు వంపు, కొంచెము వాలియున్న ఫాలభాగము యివియన్నియు విచిత్రముగ కనబడెను. ఈమానవకోటిలో నెవడైనను యిటువంటి పోలికయుండువాడు ఒకడు యుండకపోవునా యని తలపసాగితిని.

సరి! కొన్నిరోజులకు నాకు స్వస్థతకలిగినది. అయినను ఈముఖము నామీది పట్టువదలలేదు. కొన్నిరోజులకు ఈముఖముయొక్క ఆకారము కలిగిన మనుజునికై వీథులవెంబడి తిరుగనారంభించితిని. ఎక్కడనో యిటివంటి పోలికగల మనుష్యుడు ఉండితీరుననియు, వానిని వెదుకవలయుననియు, నిశ్చయించితిని. ఏమో కాని వానికిని నాకును విధివశమున యేదో సంబంధమున్నదని భయముకలిగినది. అప్పటినుండియు రాజకీయవ్యాయామసమావేశములకును, రాత్రింబవళ్లు రైలుస్టేషనులకును అవియువియననేల జ[illegible] మూగు

183

చోటులన్నిటికి పోవుచుంటిని. అన్నియు నిష్ప్రయోజనములయ్యెను. ఈయన్వేషణము నాకు పిచ్చిక్రింద మారినది. నేను తక్కిన పనులన్నియు మరచితిని. జనసంకులములగు వీధిమలుపులందు నిలచి పురుషులనుచూచుచుంటిని. ఎంతసేపైనను పురుషులనే. స్త్రీలను నేను కన్నెత్తియైనను చూడలేదు. కొన్నిదినములకు నన్ను పోలీసువారు అనుమానింపసాగిరి. జనులు నన్ను వెర్రివాడని తలపోసిరి.'' అని చెప్పి కొంచెము సేదదీర్చుకొనుటకై యాగినాడు. మేమందరము మౌనముతో ఆతురతగలముఖములతో చెక్కిటచేయి చేర్చివాని ముఖమువంక తదేకదృష్టితో చూచుచున్నాము. మాముందర ఒకదీపము మాత్రము వెలుగుచుండెను. గదియంతయు నిశ్శబ్దముగ చీమచిటుకుమన్నను వినబడునట్లుగనుండెను.

"తర్వాత'' యని మళ్లా మొదలుపెట్టినాడు. "తర్వాత నేను వానిని కనుకొన్నాను. వాడు అతి వేగముగ ఒక కారులో మౌంటురోడ్డులో వెళ్లుతున్నాడు. నేను వెనుదిరిగి కొంచెము దూరము పరుగెత్తేను. నా వెనుకనే యొక అద్దెకారు వచ్చుచుండెను. ఆకారును నిలుపుమని సంజ్ఞచేసి 'ముందరికారును యనుసరింపు'మని యందులోకి దూకేను. వాడును ముందరికారును దృష్టిపథమున నుంచుకొని కారును తరవేగమున పోనిచ్చేడు. కొంచెము సేపటికి రెండుకార్లు స్టేషనులోనికి ప్రవేశించినాయి. నేను అతిత్వరితముగలోనికి ప్రవేశించేను. ఆనాటిపురుషుడు యిరువురు స్త్రీలను, ఒకబాలికను తోడ్కొని పోవుచున్నట్లు కన్నడెను. వారు బొంబాయి వెళ్లి స్టీమరెక్కి విదేశములకుపోవుటకు సిద్ధముగనుండిరి. నేనును వానితో మాట్లాడుటకు వీలుచిక్కునేమోయని యచ్చట నేతిరుగనారంభించితిని. కాని యదిసాధ్యముకాలేదు. ఇంతలో కొందఱు స్నేహితులువచ్చి వానినికలసికొనిరి. వాళ్లందరుకలిసి బండియెక్కిరి. నేనును వారికంటెముందు టిక్కెట్టుకొనిబండియెక్కి బొంబాయి వెళ్లిబండిదిగువప్పటికి వారుకూడ నాకుపూర్వమే బండిదిగి స్టీమరెక్కి వారికై ప్రత్యేక మేర్పరచుకొన్న గదులలోకి వెళ్లిపోయినారు. వాడు చాల ధనవంతునివలె కన్పట్టినాడు.

మరల నాప్రయాసమంతయు వ్యర్థమయ్యెను. వాడు ఆ స్త్రీలకు వసతి యేర్పరచి మేడపైకి వచ్చునను ఆసతో నేనుకూడ స్టీమరుమీదికివెళ్లినాను. నాదగ్గర కొంచెముదూరము వెళ్లుటకు మాత్రమే ధనమున్నది. ఆకొంచెముదూరము వెళ్ల నిశ్చయించేను. నేను వానిగదివాకిట నిలబడి వానికోస మెదురుచూస్తున్నాను. ఒక్క అర్ధగంటకాగానే వాడు బాలికతోడ బయటికి వచ్చేడు. నాహృదయముయొక్క తల్లడింపే యీ పడవను కదల్చుచున్నదాయనునట్లు నాహృదయము దడదడ కొట్టుకొనసాగెను. ఆముఖమును గుఱించి యేవిధమైన పొరబాటునులేదు. ఆముఖముయొక్క ప్రతిబింబమే యీముఖము. వాడును నావైపు తిరిగిచూచి పైకి నడచిపోవుచున్నాడు. వానితో మాట్లాడుటకు ఇదియే సమయము, యిప్పుడు వీలులేకున్న యికవీలులేదనుకొన్నాను. "నన్ను మన్నించవలెను. మీతో నాకు ముఖ్యమైన పనియున్నది. ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు జరుపవలెను. మీ విజిటింగు కార్డు యిచ్చుటకు అభ్యంతరమేమిలేదుకదా?'' యని నాలుకతడబడ గద్గదికతో చెప్పేను. వాడును ఆశ్చర్యముతో నాయభీష్టమును నెఱవేర్చెను. ఆనాటిపురుషుడు మెల్లగ తనజేబులోనించి విజిటింగుకార్డునుతీసి నాచేతికిచ్చెను. వాడు నన్ను బహుశః పిచ్చివానిగాతలచి నాయభీష్టమును నెఱవేర్పకపోవుటకంటె నెఱవేర్చుటయే మంచిదని నిశ్చయించినట్లు నేను అనుకొంటిని.

ఆకార్డును అతిజాగ్రత్తగ చేతితోపట్టుకొని ఆ ఓడలో జనములేని ఒకమూలకుపోయి చదివినాను. నాకళ్లు కనిపించలేదు. నాతల తిరిగిపోయింది. దానిమీద "గోవిందప్పనాయకర్, వణిజుడు, రంగూన్.'' యని యున్నది. నా శరీరము స్మృతితప్పినది. నాకింకేమియు తెలియలేదు. నాకుబాగుగ జ్ఞాపకమువచ్చునప్ప

184

టికి డిరల్ యాసుపత్రిలో ఉన్నాను. అక్కడ కొన్నివారములు జబ్బుస్థితిలోనుండి ఒకనెలరోజుల క్రిందటనే యిక్కడకు వచ్చేను" యని కథకుడు మౌనముదాల్చెను.

మేము యొకరిముఖముల నొకరు చూచుకొన్నాము. పాలిన మొగముకల ఈ పొట్టివాడు చెప్పుకథతో పోల్చిన మాకథలు యెందుకును కొఱగానివి.

"గోవిందప్పనాయికవీధిలోని నాయింటికి తిరిగివెళ్లేను" యని కథకుడు మళ్లా కథయందుకొన్నాడు. "ఈ గోవిందప్పనాయకర్ సంగతి కనుక్కొన్నాను. రంగూనుకు వ్రాశాను. పెద్ద పెద్దవారి సహవాసము చేశాను. నేను కనుగొన్నదల్లా యీ గోవిందప్పనాయకర్, కోటీశ్వరుడు. రంగూనులో నివాసమేర్పరచుకొన్న వణిజుడు. ఇప్పుడు విదేశముల చూచు వేడ్కతో తన సంసారమును తీసికొని వెళ్లేడు. వానితల్లిదండ్రులు మద్రాసులోనే ఉన్నారని. ఎక్కడఅని ప్రశ్నించిన యెవ్వడు బదులుచెప్పలేదు.

నిన్నటివఱకు ఈ విధముగానే గడిచినది. నేను చాలడస్సి పడకమీద పడుకున్నాను. కొంచెము ప్రొద్దుపోయి నిద్రలేచినాను. ఆముఖము అంతస్పష్టముగ కన్పడలేదు. నేను పొరబడినానేమో యని కనులు తుడుచుకొని మరల చూచేను. సరిగ కనబడదు. నిన్నరాత్రికూడ స్పష్టముగ కనుపించినది. ఇప్పుడు అస్పష్టముగ నున్నది. నిన్నరాత్రి ఆ ముఖము మాటాడినట్లుగ తోచినది. ఈరోజు ఆముఖము పూర్వపుముఖముయొక్క నీడయా అన్నట్లున్నది.

నేను నిర్ఘాంతపోయి పడకమీదనుంచి లేచేను. అప్పటికప్పుడే ఆంధ్రపత్రిక ఉదయపత్రిక వెలువడినది. పత్రికల్లో 'రంగూన్ కోటీశ్వరుని మోటారు ప్రమాదము' యనియుండెను. మీరుకూడ చూచియుండవచ్చును. త్వరితముగ పత్రిక నొకదానిని కొని నేను చదువవలసిన విషయమును చదివేసాను. దానిలో 'గోవిందప్పనాయకర్, స్నేహితులు విలాసార్థము కారులో దగ్గరయున్న పల్లెకు వెళ్లుచుండగా ఆకారు ప్రమాదవశమున ఒకబండికితగిలి తలక్రిందులైనది. గోవిందప్పనాయకర్ గారు ప్రమాదకరమగు దెబ్బలు తగిలి ఆసుపత్రియందు స్పృహతప్పి పడియున్నారు.' యని యున్నది.

నేను నిర్విణ్ణుడనై నాగదిలోకిపోయినాను. నా పక్కమీదకూర్చుండి ఆముఖముపంక తదేకదృష్టితో చూచుచున్నాను. నేను చూచుచుండగనే ఆముఖము పూర్తిగ మాసిపోయెను. నేను నిశ్చేష్టుడనైనాను. కారణమేమైయుండునా యని యాలోచిస్తూ గదిబయటికివచ్చేను. తర్వాత సాయంత్రముపత్రికలలో గోవిందప్పనాయకర్ గారు ఆదెబ్బవలన చనిపోయిరని తెలిపినది. నాకు అప్పుడు నేను ప్రొద్దున చూచిన విచిత్రమునకు కారణము తెలిసినది. వాడు చనిపోయిన యుత్తరక్షణముననే ఇక్కడిముఖము మాసిపోయినది." యనిచెప్పి కథకుడు కథ ముగించేడు.

మేము చాల అద్భుతముగా ఉన్నదనియు, వానికథ మమ్ములనందఱను స్తంభీభూతులుగ చేసినదనియు మాకు తోచినట్లు చెప్పసాగితిమి. "అవును" అన్నాడు మాకథకుడు. "అయితే నాకథకు అద్భుతమును, యసాధారణమును అగు విషయములు మూడు కలవు. మొదటిది రంగూనులో నివాసమేర్పరచుకొన్న యొకవణిజుని ముఖము మదరాసులో ఒకపూటకూటియింటియందు కనబడుటయేకాక వాని జీవితముతో కూడ సమ్మిళితమై యుండుట. దీనిని విశదీకరించుటకు శాస్త్రవేత్తల సహాయముపొందవలెను. ఇది కొంచెముకాలము పట్టును. రెండవది. ఏదోయొక యద్భుతఘటనవలన వాడిముఖము ఈ వీధిలో కనబడుట, వానిపేరును యదియేయగుట. విచిత్రముగ లేదా?" అనెను.

మేము వానితో ఏకీభవించినాము. మొదట మేము మొదలుపెట్టిన దయ్యముల విషయమునుగురించి ఎక్కువ యుద్రేకముతో తిరిగి మాట్లాడుచున్నప్పుడు మా కథకుడు సెలవుతీసికొనెదనని లేచిపోయుండెను.

నా స్నేహితుడొకడు మాకథకుడు తలుపుదగ్గిరయుండుటను చూచి మాయుద్రేకమునకు కారణము తెలిపి వాడు వెళ్లిపోవు లోపల "నీవిచిత్రకథకు మూడవయసాధారణవిషయమును చెప్పకుండగనే వెళ్లు చున్నావే" యని యన్నాడు.

"హా! మూడవవిషయమా?" యని తలుపుతెఱచుచు అన్నాడు. "నేను దానివిషయము మరచి పోవుచున్నాను. మూడవయద్భుతవిషయమా! నేను యీకథను యరగంటకుపూర్వమే కల్పించినాను. వందన ములు" యని వెళ్లిపోయినాడు. మాకు వరల తెలివివచ్చునప్పటికి మామధ్యకువచ్చిన విషపుచ్ఛముగాని, దానిని తీసికొనివచ్చిన మాస్నేహితుడుకాని కనుబడలేదు.

మీ రా బా యి

శ్రీమతి దేవులపల్లి సత్యవతమ్మ గారు

ఎక్కడిదీ యాంగ్లదేశ మిదిఎక్కడి భారతదేశ మద్దిరా!
ఇక్కడికేగుదెంచి ఇటు లెంతయుదీక్షను మాదుమూర్తికై
తక్కక రాత్రియుంబవలు తల్లిరో! శ్లేషురో! పాటునొందు నీ
ఎక్కువదైన ఈఋణము నేగతి నీగదెమమ్మ ఇమ్మహిన్.

ఆంగ్లదేశమునందు నతివిరక్తినిజెంది గాంధిమహాత్ముని గాంచితమ్మ
కాంచిమహాత్ముని ఘనముగాసేవించిమించి యాతనియాజ్ఞ మీరకుండ
దేశసేవనుజేయు దీక్షతోవనిబూని ఖద్దరువ్యాప్తికై కదలియచోటు
కడకు మాసీమకు వడివడినేతెంచి మేమెల్లముదమంద మీరబాయి!

దర్శనంబిచ్చి మమ్ముల దనిపినావు
మీదురాకను జేసియే మాదునాంధ్ర
దేశ మిదిమొదల్ స్వాతంత్ర్యదీక్షబూని
మాతృదాస్యంబుబాపగా మరలుగాక.

మృగతృష్ణను బోలెడునా
దగను విలాసమును విడచితల్లీ! శ్లేషూ!
నిగమాంతవేది గాంధికి
దగుకూతురవైతి వెంతధన్యవో ధాత్రిన్.

ముసుగులువెట్టి నెత్తులకు మూలలదాగెడు ఘూకరాజినాన్
విసువక సంచరించుమము వ్రేల్మిని తేజమునొందజేయగా
అసదృశలీలవచ్చితివి యాంధ్రులదేశము ధన్యమయ్యె శ్రీ
విసరము గర్వముంగొనియె వీరవు నీదగుకార్యదీక్షకై.

నీరదనారదకీర్తిని గౌరవమారగ దిరిగిన
అరంగాగాంచి మాదునాంధ్రావనిలో మీరాబాయిరో! హరినినుమేలుగబ్రోచున్.